

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

1 An statim fuerit imposßibilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

purgatorio per passionem Christi non ex lege iustitiae, sed ex Dei benignitate propter aliquam congruentiam fundatam aliquo modo in fide, & merito illarum: ita ex simili benignitate, liberatae sint aliquae aliae, in quibus similis fides, & meritum inuentum est, quando Christus ad inferos descendit. Et haec dicta sunt ad explicandam mentem D. Thomae. De re vero ipsa non nihil postea addemus.

DISPUTATIO XLIII.

In quatuor Sectiones distributa.

De statu quem anima Christi habuit à corpore separata.

Supponimus animam Christi Domini eo tempore, quo fuit à corpore separata, fuisse plenè, perfectèq; beatam quoad visionem, amorem ac fructum Dei, retinuisseque omnes perfectiones scientiae, & gratiae, quibus cum esset coniuncta corpori, praedita erat, vel in substantia sua, vel in intellectu, & voluntate. Quod est omnino certum: tum quia haec perfectiones non pendunt à corpore, unde si est certum fuisse beatam in corpore (vt in 1. tomo probatum est) multo magis extra. Tum etiam quia de fide est mansisse unitam verbo Dei, ratione cuius unionis omnia haec illi debentur. Deniq; quia etiam propter infinita merita debitum illi esse potuit, vt nunquam eis priuaretur. Cum enim propter ea merita potuerit etiam alios eo tempore beatificare, multo magis necessarium fuit eam tunc fuisse beatam. Quia vero fieri potuit, vt anima illa existens in corpore, simul aliquid passa fuerit, vel ab extrinseco agente, vel per internam cogitationem, ideo inquirendum superest, an idem acciderit Christi animae iam separatae à corpore. Primo ergo inquiremus, an statim in morte facta sit omnino impassibilis, atque adeo ex omni parte beata, deinde vbi fuerit, ac tandem quid egerit.

SECTIO I.

An anima Christi per separationem facta sit omnino impassibilis.

Prima sententia est haereticorum huius temporis, animam Christi post mortem non solum fuisse passibilem, sed etiam poenas inferni pertulisse: & (quod mirandum maxime est) non loquuntur de aliqua poena sensus proueniente ab agente extrinseco verbi gratia, igne (hanc enim ipsi etiam in aliis spiritibus esse negant) sed loquuntur de interna, & spiritali afflictione proueniente ex interna cogitatione, qua (vt inquit) apprehendebat Deum, vt sibi iratum, & infestum, & ideo de sua salute timebat. Vnde necesse erat anxietatem magnam animi, ac diros cruciatus pati. Ita docuerunt Caluinus, & Brennius, quos alij sequuti sunt. Fundamentum eorum fuisse videtur, vt exaggerarent Christi cruciatus, & dolores, & credibile redderent (quod vehementer optabant) nostras satisfactiones iam non esse necessarias. Vnde videntur illa ratione vti, quam supra circa art. 1. D. Thom. attingimus. Quia Christus debuit sustinere omnes poenas, quas nostra peccata merebantur, iuxta illud Isaia 53. *Disciplina pacis nostrae super eum.* Sed nostra peccata merebantur gehennae poenam, ergo oportuit, vt Christus illa etiam afficeretur. Praeterea mouere eos potuit, quia ipsi non agnoscunt proprium infernum, qui sit locus corporeus, & subterraneus, & ideo, vt explicent Scripturas dicentes, Christum descendisse ad inferos, explicant, hoc nihil aliud fuisse, quam humiliatum es-

se vsque ad poenas inferni patiendas. Adhibentur rursus aliqua Scripturae testimonia, ita perperam intellecta, vt in eis referendis immorari inutile sit. Praesertim quia potissima sunt ea, in quibus explicatur timor, & tristitia, ac magna poena, quam Christus in passione & cruce sustinuit. Propter quae in eam dementiam Caluinus incidit, vt diceret, Christum ab initio suae passionis, seu ab ea tristitia, quam est in horto passus, praedictos inferni dolores sensisse. Ea vero omnia testimonia partim in priori tomo (vbi in genere de tristitia, ac timore Christi egimus) partim in superioribus disputationibus. (vbi haec mysteria in particulari tractauimus) exposita sunt, nonnulla etiam attingemus in sequenti sententia, quia illi communia sunt.

Secunda sententia esse potest, Christi animam post mortem fuisse passibilem, non passione aliqua inordinata, quae aliquam culpam, vel errorem, aut ignorantiam supponat: sed passione innoxia, & irreprehensibili. Vel interna, qualis esse posset tristitia aliqua de hominum peccatis, aut de poenis damnatorum, quatenus mala eorum sunt, vel quid simile. Vel quasi extrinseca, vt v.g. poena ignis, aut alia simili. Ita enim aliquos sensisse refert hic Medina. Et quamuis neminem pro hac sententia referat, significat tamen fuisse Catholicos, neque ipsorum sententiam damnat, vt haereticam, sed tantum, vt temerariam. Quia licet dicerent Christum passum fuisse poenas damnatorum: non tamen eo modo, quo damnati, scilicet inuoluntarie, aut cum interna deordinatione: sed voluntarie pro peccatis nostris, & ex maxima charitate. Bonau. etiam in 3. d. 21. art. 2. q. 1. incertum esse dicit, an anima Christi statim post mortem fuerit impassibilis, quamuis probabilius id existimet: & eum sequutus est Gabriel ibi, dub. vlt. Potestque haec sententia fundari in illo Act. 2. *Quem Deus suscitauit a mortuis solutus doloribus inferni.* Nam his verbis significatur in resurrectione solutam fuisse Christi animam à doloribus inferni. Item Psalm. 57. in persona Christi dicitur, *Dolores inferni circumdederunt me.* Et infra 87. *Posuerunt me in lacu inferiori, in tenebris, & in umbra mortis.* Ratio etiam adiungi potest, quia non fuit repugnantia, quod anima Christi separata à corpore, etiam si videret Deum, pateretur. Quia sicut passa est per corpus, ita etiam pati potuit immediate, quia tristitia & dolor veròq; modo redundat in eandem voluntatem, non est ergo repugnantia. Neque etiam est indecentia. Quia non est contra aliquam virtutem: imo potuit esse opus magnae charitatis, & accommodatum ad exaggerandam malitiam peccati. Deniq; propter has causas in corpore separato ab anima aliquid pati voluit, ergo etiam in ipsa anima separata à corpore pati potuit.

Tertia sententia referri potest, animam Christi Domini in triduo aliquam poenam extrinsecam, & (vt ita dicam accidentariam) fuisse perpessam: non ita, vt eam aliquo dolore, vel tristitia afficeret: sed ita, vt aliquo accidentario bono eam priuaret. Ita Caieta. vt supra vidimus in commentario articuli quinti.

Dico tamen primo, animam Christi neque in corpore, neq; à corpore separatam passam esse internos cruciatus, & afflictiones, quas damnati patiuntur, ex eo quod apprehendit Deum sibi iratum, & quia de sua salute desperant. Haec assertio est de fide, & contraria est haeretica, & blasphema. Et in primis quod Christus in passione nec fuerit incertus de sua salute, nec formidauerit, quin pater se, suamque humanitatem diligeret, satis in priori tomo, & in hoc etiam in superioribus demonstratum est: & illa Christi verba sufficiunt, quae Caiapha dixit. *A modo videbitis filium hominis venientem in nubibus caeli, &c.* Et quae dixit latrohi, *Hodie mecum eris in paradiso.* Quae ponderans Hilarius libro decimo de Trinitate, quasi

Medina.

Bonau.

Gab.

Act. 2.

Psalm. 57.

Psalm. 87.

Caieta.

Anima Christi cruciatus damnatorum nullo modo passa.

Matth. 27.

Luc. 23.

Hilar.

Luc. 23.

Isaia 53.

quasi nouos hæreticos impugnās. Annetibi, (inquit) metueret infernum credendum est, dicens latroni, hodie mecum eris in paradyso? Dominus communionem ei paradisi mox pollicetur, tu Christum sub pœnali terrore constituis? Illa etiam verba, quæ Christus dixit mulieribus, non parum veritatem hanc declarant. Nolite flere super me, sed super vos ipsas flere: quia si in viridi ligno hoc faciunt, in arido quid fiet? Ac si diceret, se tantum pati temporalem pœnam: grauiorem vero peccatoribus seruaturam esse. Præterea hi hæretici non solum supponunt Christi animam non vidisse Deum in hac vita mortali: sed etiam faciunt illam ignorantem, & subiectum erroribus, & inordinatis, atque indeliberatis motibus? imo & peccatis, vel desperationis, vel immoderati timoris, qui in desperationem possit inducere, & verba desperationis extorquere. Quæ omnia sunt manifestæ blasphemie. Lege Robertum Bellarminum libr. 4. de Christi anima c. 8. ubi acute Caluinum premit propriis eius verbis, ac sententiis secum pugnantibus. Quod vero neque post separationem à corpore pati potuerit anima Christi huiusmodi genus pœnæ, euidenter constat ex illo principio, quod tanquam de fide certum posuimus, eam animam semper vidisse Deum, & quæ in sequenti assertionem adducemus, hoc etiam conuincunt.

Bellarm.

Anima Christi separata à corpore ignem inferni, vel purgatorij, non est passura.

Luc. 24.

Luc. 23.

Ioan. 19.

Luc. 23.

Psal. 21.

Isaie 53.

Philipp. 2.

Christus triumphans instans in infernum pœnam non est.

August.

Osae 13.

Ioan. 11.

Dico secundo: Anima Christi separata à corpore non est passura pœnam sensus, seu ignis inferni, vel purgatorij. Hanc assertionem existimo etiam esse de fide, & contrariam non solum temerariam, sed etiam hæreticam, quamuis non sit adeo impia, & blasphemia, sicut præcedens. Quia non tribuit Christo defectus scientiæ gratiæ, & gloriæ repugnantes, sicut illa. Probatur conclusio, & censura illius: quia licet non inueniatur in terminis hæc veritas ab Ecclesia definita: tamen in Scriptura, prout ab omnibus Sanctis, & vniuersa Ecclesia intelligitur, continetur, & ex aliis principiis fidei necessario colligitur. Verumque probatur primo ex illis verbis Christi Lucæ vigesimo quarto. O stulti & tardi corde ad credendum, nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Vbi euidenter loquitur de passione crucis: postquam non inferni pœnam, sed gloriam, & triumphum dicit fuisse sequutum. Deinde cum latroni dixit. Hodie mecum eris in paradyso, aperte supponit, se futurum non in gehennæ doloribus, ac cruciatibus: sed plenum gaudio, & fruitione beata. Præterea in illo verbo, Consummatum est, significauit Christus & passionem suam, & redemptionem nostram in morte fuisse consummatam, iuxta illud, quod ipse dixerat Lucæ 18. Ecce ascendimus Ierosolymam, & consummabuntur omnia, quæ dicta sunt à Prophetis de filio hominis. Si autem omnes Prophetæ euoluuntur, inueniuntur prædictæ passionem vsque ad corporis mortem, non tamen post illam duraturas fuisse Psalmo 115. 53. &c. Denique hoc egregie confirmat Paulus ad Phi. 2. dicens. Exinaniuit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Ibi ergo fuit terminata obedientia Christi de redimendis hominibus, & illa fuit summa exinanitio, postquam non fuit sequuta maior pœna: sed potius gloria, & triumphus. Vnde subdit. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur, celestium, terrestrium, & infernorum.

Vnde possumus secundo argumentari. Nam licet sancti Patres doceant, Christum ad infra descendisse, simul tamen docent non ut reum, aut pœnis subiectum, sed ut victorem, ac triumphatorem descendisse, eique (ut Paulus dictis verbis indicauit) omne genu etiam in ipsis infernis fuisse curuatum. Quam rem elegantissime descripsit Augustinus sermo. 137. de tempore ad hoc ipsum inducens verba illa Osae 13. Mortuus tuus eris inferne: Tu enim (inquit) Dominus noster Iesus Christus illum tenebrarum, &

Fr. Suarez. tom. 2.

A mortis principem colligauit, legiones illius perturbauit, & infra in eadem sententiam interpretans illud Ioan. duodecimo. Si exaltatus fuero in terra, omnia traham ad me ipsum. Postquam exaltatus est (inquit) id est, à Iudeis in cruce suspensus, mox ut spiritum reddidit, vniuersa sua diuinitati animæ ad inferorum profunda descendit: cumque tenebrarum terminum quasi depredator, splendidus ac terribilis attigisset, ac aspicientes eum impie ac Tartarice regiones, terræ, ac tremantes inquirere cœperunt dicentes. Quisnam est iste terribilis, & nuius splendore coruscans? Nunquam noſter talem accepit Tartarus? Inuasor iste, non debitor, exactor est, non peccator. Iudicem videmus, non supplicem. Hic si reus esset, tam potens non esset. Et potest multa similia, quæ eleganter prosequitur, inquit: Quis ergo iste est, B qui sic intrepidus nostros fines ingreditur? & non solū nostra supplicia non veretur, insuper & alios de vinculis nostris abſoluit? Simili modo loquitur Cyril. Ierosol. catech. Cyril. Iero. 14. Exterrita est mors, videns nouum quandam descendentem in infernum, vinculis, quæ illic sunt, non ligatum. Idem significat Hieronymus Osae 13. & ad Ephes. 4. Hilar. Ambrosius libro vigesimo de Trinitate, Ambrosius libr. de myſter. Pasch. capit. 14. & alij quos infra referemus. Ex quibus satis constat hanc veritatem perpetuo in Ecclesia fuisse creditam, tanquam certam & indubitatam: ergo hoc satis est, ut existimanda sit de fide certa.

Tertio de fide est, animas sanctas, si sint omnino puras, nullumque reatum pœnæ habeant, cum separantur à corpore, non experiri pœnas purgatorij, nedum inferni: ergo multo magis eadem certitudine idem est de Christi anima sentiendum, non ergo illa attigit ignem inferni, cum nullam haberet culpam, nec purgatorij, cum nullum haberet pœnæ reatum. Et reuera si authores secundi erroris supra relati constanter loquerentur, potius dicere debuissent Christum passum fuisse pœnas purgatorij, quam inferni: quia voluntariè, ac ex charitate, & breui tempore illas passus fuisset: in quibus circumstantiis pœna purgatorij censetur differre à pœna inferni. Quis autem neget esse hæreticum dicere Christi animam sine vllō reatu pœnæ pœnas purgatorij sustinuisse, cum de qualibet alia anima iusta ita sentire hæreticum sit? Dices Christum non esse passum ob reatum pœnæ, quam ipse sua causa deberet, sed nostri causa, & ut fidei usor ac redemptor noster. Sed huic euasioni obstant alia principia fidei. Primum quod purgatorij pœna non est instituta ad satisfaciendum pro aliis (hoc enim est proprium officium huius vitæ) sed ad satisfaciendum propriis reatibus ac debitis. Deinde (quod præcipuum est) quia secundum fidem Christus in cruce plenissime soluit pro omnibus nostram consummans redemptionem ad Hebr. nono & decimo, & pretium quod soluit, non fuit pœna purgatorij, sed sanguis. 1. Pet. 3. & 1. Ioan. 1. Pet. 3. 1. Apoc. 5. & ideo nostra redemptio morti eius, & non pœnalitibus inferni singulariter tribuitur, ad Roman. 5. ad Colof. 1. De qua re multa conſeſsimus in Tom. disp. 4. disp. 13. & sect. 6. & disputat. 39. sect. 3. Colof. 1. Ergo post mortem nec fuimus causa, nec ut fidei usor habuimus aliquem reatum aut debitum pœnæ: ergo nullo modo pati potuit pœnas purgatorij vel inferni. Et hinc facile potest colligi propria ratio huius veritatis quam in sequente conclusione magis explicabo.

Dico tertio, anima Christi Domini ab instanti in quo fuit à corpore separata, fuit omnino impasibilis. Ita sentiunt Theologi supra citati: sed illi probabilior duntaxat existimant hanc assertionem; mihi tamen ita certa est, ut contraria omnino improbabilis, temeraria, ac errori proxima videatur, & in primis suppono animam rationalem à corpore separata suapte natura esse impasibilem passione extrinsecus illata, quæ ad corruptionem tendat. Est enim spiritualis, quæ à corporibus pati non potest, neque ab vlla creatura alterari, corrumpi, Solui-

Cyril. Iero.

Hieronym.

Hilar.

Ambros.

Hebr. 9. & 10.

1. Pet. 3.

1. Ioan. 1.

1. Apoc. 5.

Roman. 5.

Colof. 1.

Anima Christi post mortem omnino impasibilis.

Pp 3

pol-

Anima rationalis separata pati quid possit.

posset ex natura rei ab spiritibus naturæ superioris A per vim alicubi detineri, quod genus quoddam passionis existimari potest. Certum est autem, animam Christi à nullo potuisse hanc vim pati, quia ratione vnionis habebat vim & efficaciam supra omnes spiritus. Vnde etiam in corpore mortali existens, eos suo nutu ac voluntate mouebat. Rursus potest anima separata ex natura rei pati passione vel receptione aliqua intentionali, recipiendo aliquam speciem, vel speciei modum, aut à Deo, aut per locutionem & illuminationem ab alio spiritu. Hæc verò receptio ex suo genere non pertinet ad passionem poenalem, de qua nunc loquimur, sed potius pertinere potest ad passionem perfectiuam: quæ habere non potuit locum in anima Christi separata, cum esset omni scientia plena, nisi fortasse in spirituali locutione quæ ad præsentem materiam non spectat. Nō enim hic explicandum est quo modo angeli loquatur cum Christo, vel nunc in gloria, vel cum anima eius in triduo. Potest tamen hæc qualiscunque impressio ad passionem poenalem pertinere, quando inuoluntarie recipitur, vel est de re quæ possit tædium, tristitiamve parere. Quod genus passionis inuenitur sine dubio in gehenna, & fortasse in purgatorio animæ sanctæ aliquid huiusmodi patiuntur. In Christi autem anima habere locum non potuit: quia cum ratione vnionis esset omnibus creaturis superior, nihil inuoluntariè ab eis pati vel recipere poterat. Propter quam causam etiam in hac vita corpori vnita non potuit à demonibus pati suggestionem aliquam internam, vt in superioribus dictū est. Cum vero Deo esset vnita, & plene beata, nec quidquam simile ab ipso Deo pati, nec aliquid ei obiectum representari poterat, quod illam contristeret: quia diuina fruitio nullam vel minimam tristitiam secum admittit. Igitur considerata natura animæ rationalis, & superadditis animæ Christi vnione hypostatice, & visione beata, necessitate quadam naturali sequitur, vt illa anima separata ex natura rei sit impassibilis: quia præter passiones enumeratas nulla alia excogitari potest.

Superest, vt probemus, etiam supernaturaliter fuisse impassibilem animam Christi ab instati mortis. Quod facile fiet, si supponamus non esse sermonem de potentia remota, sed proxima. Potentiam remotam voco solam potentiam obedientialem cum non repugnantia, nec implicatione contradictionis. Quo certe sensu non solum in triduo, sed etiam nunc anima Christi est passibilis, & omnes Angeli beati pati possunt: tamen ab hac potentia non denominantur res simpliciter & absolute loquendo, præsertim si constet lege ac promissione diuina statutum esse, vt nunquam reducat in actum. Potentia ergo proxima in præsentia dicitur, si fingamus alicui creaturæ datam esse instrumentariam virtutem, vt passionem aliquam in anima Christi separata posset efficere, vel si diuinitus ordinatus esset, vt aliqua tristitia posset affligere illam animam, non obstante fruitione beata: & hoc sensu negamus potuisse illam animam supernaturaliter pati, sed potius fuisse impassibilem. Et probatur primo, quia cū hoc miraculum neque scriptum sit neque traditum, & sit præter dignitatem, & meritum vnionis hypostatice, temere fingeretur. Et in hoc est maxima differentia inter animam separatam & coniunctam: quia dum est in corpore passibili, naturaliter pati potest ab extrinsecis agentibus, quæ Deus agere permittit sine nouo miraculo: secus verò quando iam est separata. Atque eadem est differentia inter animam & corpus inter se separata: nam corpus, siue coniunctum, siue separatum ab anima, pati potest: & ideo mirum non est, quod corpus Christi in triduo aliquid passum fuerit. Quia non fuit necessarium, vt Deus supernaturaliter omnem actionem naturalem impediret, sed solum eam, quæ corru-

ptionem afferret, aut quæ Christum non deceret. At vero è contrario anima naturaliter nihil pati poterat: & non oportuit vt Deus aliquid instrumentum eleuaret, vt miraculum faceret, quo illa pateretur. Vnde est secunda ratio, quia Christus non assumpsit passiones, seu potentiam proximam patiendi, nisi propter operandam nostram salutem, & hac ratione miraculose effecit vt anima existens in corpore, etiam si beata esset, capax foret tristitiæ: sed consummauit opus nostræ salutis dum in corpore mortali vixit: ergo non est cur anima à corpore separata, supernaturaliter fieret passibilis: fuit ergo statim impassibilis. Maior de fide est, vt latè tractaui superiori tomo disput. 5. Minor etiam est de fide, vt paulo ante probatum est. Et hæc est potissima differentia inter animam Christi coniunctam & separatam, propter quam, licet in vtroque statu fuerit beata & vnita verbo, & in vno tamen fuit passibilis, & non in altero. Tertio, repero argumentum supra factum, quia animæ sanctæ post mortem saltem Christi, statim sunt gloriose & impassibiles, si nihil habeant purgandum: ergo multo magis anima Christi Domini, propter easdem rationes quibus similis consequentia probata est.

Quod tandem ita declaro, nam vel anima Christi de facto aliquid passa est in triduo, vel non. Primum dici non potest, vt probant omnia quæ in secunda conclusione adduximus: illa enim generaliter procedunt de quauis passione. Coniungitur etiam exemplo aliarum animarum iustarum, quæ post Christi mortem nihil purgandum habent. Ac præterea, quia nihil fingi aut excogitari potest, quod tunc anima Christi passa fuerit, cum neque gehennæ, neque purgatorii poenas sustinuerit, neque illud tædium, vel tristitiā, quam sancti Patres ante Christi mortem patiebantur: nam potius suo aduentu ac descensu ad inferos, eam abstulit. Neque vero ipse descensus ad inferos, aut existentia in eo loco potuit Christum affligere, quia non erant ei inuoluntaria, neque ibi existeret vt reus, sed vt victor, & Dominus. Denique neque peccata hominum, neque poenæ damnatorum, quas intuebatur, tristitiam parere potuerunt: aut ex charitate, & zelo diuini honoris, aut ex charitate, & compassione proximorum. Alioqui etiam nunc posset Christus & quilibet alius beatus ex eandem rerum consideratione tristari: non tamen ita est, quia ratione status non sunt capaces tristitiæ, & quia omnia illa considerant sub ordine diuinæ providentiæ ac iustitiæ, quam præferunt omnibus creaturarum commodis, & iudicant omnia illa in maiorem Deigloriam, & honorem cedere: eadem autem ratio est de anima Christi in triduo, quæ (vt diximus) nullam habuit causam, vel rationem, vt miraculose aliquam tristitiam in se admitteret, nihil ergo passa est ab instanti mortis, ergo extunc fuit impassibilis, quandoquidem nec secundum propriam naturam, & dispositionem pati poterat, nec diuinitus ordinatum erat, vt aliquid pateretur.

E Dico quarto, Anima Christi in triduo caruit quidem aliquibus perfectionibus gloriæ accidentalis, propriè tamen nullam poenam sustinuit. Hanc conclusionem satis explicui in commentariis articuli primi, & quinti. Et patet breuiter prior pars, quia caruit corpore, & omnibus gaudiis & operationibus, quæ per corpus nunc operatur, caruit etiam loco cœlesti, vt infra dicam. Posterior pars probatur, quia his bonis non caruit in supplicium, vel poenam alicuius culpæ: sed quia propter alias rationes diuinæ providentiæ ita expediebat. Adde hoc ipsum nunc etiam dici posse de Christo in celo regnante. Adhuc enim caret aliquo præmio accidentali: imo & aliqua mala extrinseca sustinet, quæ improprie dicuntur mala poenæ.

Adhuc

Anima Christi in triduo nullam propriam poenam sustinuit.

Adhuc enim à multis blasphematur, & in multo-
rum mentibus infamiam sustinet, quia à multis ad-
huc existimatur seductor, & iniquus. Vnde caret
perfecta ac integra exaltatione nominis sui: caret
honore, & adoratione sibi ab omnibus debita: caret
denique societate multorum prædestinatorum: atque
ad id integro complemento sui corporis mystici.
Quæ omnia ad gloriam, & præmium accidentale
pertinent: non tamen propterea dici potest adhuc
sustinere aliquam poenam propter eandem rationem
supra dictam. Sicut etiam in quantum Deus caret
honore debito à multis, & fama, & existimatione
debita, non tamen propterea dici potest aliquam per-
peti poenam.

Responsio ad
argumenta
in oppositum.

Ad fundamenta primi erroris nihil ferè oportet
respondere, quia omnia alijs erroribus nituntur.
Primo enim falsum est per Christi redemptionem
factum esse, ut nostræ dispositiones, & satisfactiones
non sint necessariae. Deinde etiam est falsum, debuisse
Christum nos redimere per eandem poenam, quibus
peccatum in hac vita non remissum, in futura puni-
tur. Alioqui etiam in æternum debuisset in inferno
puniri: poenæ ergo huius vitæ satis superque fuerunt,
cum essent infiniti valoris. Præterea valde errant, dū
negant esse proprium locum inferni, ut facile consta-
re potest ex disputatione præcedenti, & nonnulla ad-
demus Sect. sequenti.

Testimonij
A. 2.
Expositio.

In fundamentis secundi erroris, solum superest
exponendus vnus, vel alius Scripturæ locus. Ratio
enim quæ ibi adiungitur, iam expedita est. Primus
locus est Acto. 2. *Quem Deus suscitauit solutis doloribus
inferni.* Quem locum Caietanus ibi exponit de poe-
nis accidentalibus & extrinsecis: sed eam expositio-
nem supra refellimus. Duplīter ergo potest expo-
ni cum Aug. epist. 99. Primo, ut hæc verba referantur
ad ipsum Christum, & hoc modo soluit dolores in-
ferni, non auferendo quos passus est: sed præuenien-
do, ne illos pateretur. Secundo, ut referatur ad al-
ios, & ita soluit dolores ab animabus sanctis, quæ
(ut supra diximus) aliquos dolores patiebantur. O-
mitto aliter legi illum locum in Græco, scilicet, *solu-
tis doloribus mortis*, quomodo legit Chrys. ho. 6. in A-
cta. Nam lectio vulgata retinenda est, quæquam illa
alia faciles etiam habeat expositiones, scilicet, Chri-
stum resurrexisse solutis doloribus, quos in morte
passus est, vel resurrexisse soluta morte, quam tot
doloribus sustinuerat, vel certè, quod sicut morte
sua, & resurrectione, mortem interemit, ita & dolo-
res, qui mortem comitari solent, quodammodo sol-
uit, dādo nobis spem vitæ immortalis, & impassibilis.

Testimonij
ex Psal. 17.
Expositio.
Basil.
Theodor.

Secundus locus ex Psalmo 17. *Dolores inferni circum
dederunt me*, faciliem habet expositionem. Dolores e-
nim inferni dicuntur, non qui sunt in inferno, sed
dolores mortiferi, ut exponunt Basiliius, & Theo. Nam
(ut supra dicebam) quia per mortem omnes homi-
nes descendebant in infernum, idem mors quasi qui-
dam transitus ad infernum existimabatur, & hac de
causa grauissimi dolores, qui mortem possint infer-
re, dolores inferni dicuntur. Hieronymus vero expo-
nit dolores inferni, id est, inuidia detrahentium, quæ mor-
tem infernalem operantur. Quod magis explicans Aug.
dicit. *Dolores inuidie, qui perducunt ad infernum pec-
cati, circumdederunt me*, significans nō esse sermonem
de doloribus, quos Christus patiebatur: sed quos ex
inuidia patiebantur, qui eum persequabantur. Ita
ut significetur ira, & rabies, quæ Iudeos in Christum
agitabant. Sed prior expositio magis literæ consen-
tanea videtur.

Psal. 87.
Expositio.

Tertius locus explicandus est ex Psal. 87. *Posue-
runt me in lacu inferiori, &c.* Qui eandem ferè cum præ-
cedenti habet expositionem. Nihil enim aliud illis
verbis significatur, quam acerbæ tormenta quibus
Iudei Christum affecerit, ut eum morti traderent.
Est enim in his, & similibus locis considerandū, Da-
uidem ita loqui de Christo, ut etiam de seipso loqua-

tur, suamque afflictionem describat, quando à Saule,
vel ab Abisone querebatur, ut interficeretur. Ec-
quia mors maximum malorum indicatur, & eo tem-
pore censebatur ut via ducens ad infernum, ideo il-
lis metaphoris, & loquendi modis, & suis, & Christi
calamitates descripsit, ut omnes Patres supra citati
intelligunt. Non est ergo in huiusmodi locis sermo
de doloribus, quos damnati in inferno patiuntur.

SECTIO II.

*Utrum anima Christi in triduo vere, ac proprie de-
scenderit ad inferos.*

Quamquam nullus, qui sacras Scripturas admira-
tur, simpliciter negare audeat, Christum ad in-
feros descendisse, quoniam (ut videbimus) & fre-
quenter, & expressis verbis id testantur: hæretici ta-
men, nonnullique Catholici ita eas exponunt, ut e-
uertant, atque rem ipsam negent. Primo ergo hære-
tici huius temporis contendunt, Christum secun-
dum animam non descendisse ad aliquem locum
subterraneum, qui nomine inferni significetur. Pu-
tant enim huiusmodi locum nullum esse, atque sine
fundamento ab Scholasticis confictum. Et ideo qui-
dam eorum (ut Brentius, & Caluinus) dicunt animam
Christi descendisse ad inferos, solum quia dolores
inferni sentit. Alij neque hoc existimant necessarium,
quia descendere in infernum nihil aliud putant fuisse,
quam mori. Iuxta quam interpretationem Chri-
stus potius secundum corpus, quam secundum ani-
mā ad inferos descendit. Fundamentū huius erroris
præter tractata præcedenti Sectione, solum videri
esse potuisse. Quia nomine inferni in Scriptura sepul-
crum significatur, iuxta illud Iob 17. *Si sustinueris, in-
fernus domus mea est:* & Psal. 87. *Vita mea inferno ap-
propinquauit,* & Psal. 114. *Pericula inferni inuenerunt* Psal. 114. &
me, id est, pericula mortis: & Psal. 149. *Dissepata sunt* 149.
ossa secus infernum. Ergo hoc est satis ad intelligendas
Scripturas, quæ de descensu Christi ad inferos lo-
quuntur.

Secunda sententia est Durandi in 3. p. 22. quæst. 3. Durand.
qui & admittit proprium locum subterraneum, qui
infernus dicitur, & ad illum intelligit Christum de-
scendisse, & in his differt à superioribus hæreticis:
tamē in verbo *descendendi* ponit metaphoram. Quia
non existimat Christum propriè secundum substan-
tiam, & præsentiam animæ suæ illuc descendisse: sed
tantum secundum virtutem, & efficaciam. Potest
hæc sententia suaderi primò, quia hoc satis est ad ex-
plicandas Scripturas, maxime cum Christus dicatur
descendisse ad inferos, ut animas sanctorum Patrum
beatificaret, easque inde eriperet: sed ad hoc non est
necessaria præsentia substantialis, sed sufficit virtus,
& efficacia: ergo. Et confirmatur à simili, quia etiam
Christus dicitur eo tempore fuisse in paradyso, iux-
ta illud, *Hodie mecum eris in paradyso*, & tamen non est
necesse intelligere fuisse in loco paradyssi secundum
realem præsentiam, sed secundum efficaciam, scili-
cet quia ibi beatificauit animam latronis. Vel cer-
tè, si ibi fuit secundum realem præsentiam, vel non
fuit in inferno, vel in duobus locis distinctis, ac val-
de distantibus simul exitit. Secundo, de Christo nō
solum dicitur descendisse ad infernum, sed etiam ad
omnes partes inferni, iuxta illud Ecclesiast. 24. *Pene-
trabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes* Eccl. 24.
dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino: &
tamen non propterea creditur descendisse ad om-
nes partes inferni secundum præsentiam realem. Nam
D. Thomas quoad locum gehennæ, & purgatorii
hoc explicat de descensu secundum efficaciam, ergo
eadem ratione potest Durandus id etiam expone-
re simili modo quoad Sinum Abrahæ. Tertio, pro-
prium fundamentum Durandi fuit. Quia res spiri-
tuales non dicuntur esse in loco, nisi ratione opera-
tionis transeuntis ad corpora, imò existimat ille